

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 13

15. Decbr.

59. Aarg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1938

**DANAPIN
BADE**

**DANAPIN
* BADE ***

Naturens evigt unge
Sundhedskilde.

Fra de ældste Tider
har Mennesket kendt
Fyrreskovens sundheds-
bringende Kraft:

Danapin-Bade er denne
Sundhedskilde i moder-
ne Form.

Det varme **Danapin-Bad**
med Balsam eller Salt
bringer sund, styrkende
Hvile og lader Dem med
Energí til den kommende
Dag.

Holbæk.
Tlf. 1213
(4 Lin.)

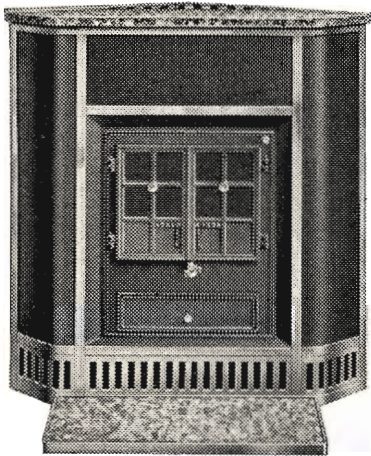
HOTACO

København.
Maria Kirkeplads 2.
Tlf. Centr 6913
(2 Lin.)

Holbæk Tagpap- & Cementvarefabriker A/S.

Patenterede Rensningsanlæg for Husspildevand:
H. T. C. Separatorer. „TRIX“-Husrensingsanlæg.
Rensningsanlæg for industrielt Spildevand samt Fedtudskillere og Benzinudskillere.

Hess' Brændekaminer

Har **Rundtræk**

og derfor

**stor Nyttevirkning
og Varmeevne**

SKÆRM AF POLERET STAALPLADE,
MARMORDÆKPLADE MED FORNIK-
LET RIST SAMT MARMORFORLIGGER

FLERE

STØRRELSER

C. M. Hess' Fabrikker ^{A/S} - Vejle

Forhandlere overalt!

Hotel Herning.

Telf. 21-41.

Byens første Hotel.

„Fraugde“

Hede- og Mosepløve

18"-25" Skærbredde

Plovfabrikken

„Fraugde“

Odense

Andels-Anstalten Tryg

tegner alle Arter af Livsforsikringer.

Hovedkontor: Rosenørnsallé 1 — København.

AALBORG TAFFEL AKVAVIT.

Hedeselskabets Tidsskrift.

Nr. 13.

— 15. December 1938. —

59. Aarg.

Indtrædende Medlemmer indtegnes hos Selskabets Forretningsførere. Medlemsbidraget er enten aarlig mindst 5 Kr. eller en Gang for alle mindst 100 Kr. Større Bidrag modtages gerne. Korrespondancer og Afhandlinger bedes sendt til Hedeselskabets Hovedkontor, Viborg. Tidsskriftet udgaar 1 Gang om Maaneden og sendes uden Vederlag til Selskabets Medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets Hovedkontor, Viborg. Annoncepris 25 Øre pr. mm. Oplag 10,000 Eksempl.

Indhold: Provst E. K. Thyssen. — Kammerherre Niels Juel, Meilgaard. — Heedernes Bebyggelse. — Fra Hedeselskabets Grundforbedringsvirksomhed. — Fra Rigsdagen. — Lidt om Hedeselskabets Jordbundsundersøgelser. — Sandflugten i Foraaret. — De danske Mergelselskabers Aarsmøde. — Hedebruget. — Fortegnelse over Hedeselskabets Repræsentanter og Bestyrelse. — Mindre Meddelelser.

PROVST E. K. THYSSEN

Den 7. November døde fhv. Medlem af Hedeselskabets Bestyrelse Provst E. K. Thyssen efter længere Tids Svagelighed i sit Hjem i Ribe 81 Aar gammel. Provst Thyssen var kendt i vide Kredse, navnlig i Vestjylland, og mange vil have modtaget Efterretningen om den gamle Provsts Død med Vemod og tænkt paa, hvad Provsten har betydet for Vestjylland og ogsaa for Det danske Hedeselskab. Allerede i 1894 blev Provst Thyssen indvalgt som Medlem af Hedeselskabets Repræsentant-

skab, hvor han sad til sin Død. Hans Slægt stammede fra Sønderjylland, vistnok fra Skærbækne, men Faderen var Møller i Nordby paa Fanø og Sønnen fik stærk Tilknytning til den grundtvigske Bevægelse efter et Ophold paa Askov Højskole. Nationalt betonet som han var, følte han sig stærkt draget til Hedesagen, og denne Interesse udvikledes yderligere, da han i 1885 var blevet Præst i Sdr. Omme, hvor han ofte fik Besøg af Oberst Dalgas, med hvem han foretog Ture rundt i Hedeegnene og med hvem han hurtigt begyndte et Samarbejde særlig vedrørende Plantningsarbejdet i Vestjylland, i hvilket Arbejde han virkede som Foregangsmand. Han var saaledes Medstifter af og den første Formand for de samvirkende Plantningsforeninger, og deltog baade i Sdr. Omme og senere som Præst i Ølgod i Arbejdet for Læplantningssagen og omfattede i det hele alle Hedeselskabets Arbejder med den største Interesse.

Han var fuldblods Vestjyde, og det var derfor naturligt, at han efter Højskoleforstander Schrøders Død indtraadte i Hedeselskabets Bestyrelse i 1908. I 1916 blev han Præst ved Sct. Kathrine Kirke i Ribe, hvorfra han i 1920 efter Genforeningen flyttede til Sønderborg som Sognepræst og Provst. Nogle Aar efter overtog han Embedet som Sognepræst i Ulkebøl paa Als, hvor han virkede, til han paa Grund af Alder maatte tage sin Afsked i 1930, hvorefter han tog Ophold i Ribe.

Sønderjyllands Genforening med Kongeriget var sikkert Hovedbegivenheden i hans Liv, idet han altid havde næret den største Interesse og Kærlighed til Sønderjylland og i det hele som nævnt var stærkt nationalt præget. Det var ham en uhyre Glæde, da han blev udset til Provst i Sønderborg efter Genforeningen, og at han har forstaaet ogsaa der at vinde sine Medborgeres og Sognebørns Agtelse og Sympati saa man ved hans Begravelse fra Ribe Domkirke, hvor han fulgtes til Graven af en stor Skare tidligere Sognebørn og Venner fra Ølgodeggen, fra Ribe og fra Sognene paa Als.

Et rigt og virksomt Liv blev det forundt den gamle Provst at leve, og han har medvirket ved Løsningen af mange Sager baade rent nationale og ogsaa vedrørende Hedeselskabet, som han altid omfattede med den mest rørende Kærlighed og Interesse. Hedeselskabets Bestyrelse, som han var Medlem af fra 1908 til 1921, bestod den Gang kun af 3 Medlemmer, der fungerede som Direktion, og det siger sig selv, at han saaledes kom i den mest intime Berøring med Hedeselskabets Tjenestemænd, hvis Tillid han nød, og som altid følte at de trøstigt kunde henvende sig til ham og bede ham varetage deres Sager overfor den øvrige Bestyrelse. Hedeselskabets ældre Tjenestemænd vil mindes den gamle Provst med Taknemmelighed og holde hans Minde i Ære. Provst Thyssen var Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

C. E. Flensborg.

KAMMERHERRE NIELS JUEL. MEILGAARD

Den 20. November mistede Hedeselskabet en af sine bedste Mænd og igennem mange Aar mest interesserede Medarbejder, nemlig Kammerherre Juel, der paa denne Dag afgik ved Døden paa sin Ejendom Krabbesholm ved Roskilde.

Kammerherre Juel blev 77 Aar gammel og havde i over en Menneskealder fra 1901 til sin Død været knyttet til Hedeselskabet som Repræsentant, først for Randers Amt valgt af Medlemmerne, senere som valgt af Hedeselskabets Repræsentantskab. Ved Omlægningen af Hedeselskabets Administration i 1921 valgtes Kammerherren til Formand for Repræsentantskabet og samtidig til Medlem af Hedeselskabets Bestyrelse, idet de nye Vedtægter bestemte, at Repræsentantskabets Formand var født Medlem af Bestyrelsen. Da Kammerherren den 2. August 1931 fyldte 70 Aar, nedlagde han Hvervet som Formand og samtidig udtraadte han af Hedeselskabets Bestyrelse.

Det var naturligt, at Hedeselskabet paa Kammerherrens 70 Aars Fødselsdag ønskede at give Udtryk for den Hengivenhed og Agtelse,

hvormed alle indenfor Hedeselskabet havde omfattet Kammerherre Juel. Der mødte derfor en Repræsentation for Hedeselskabet paa Meilgaard den 2. August 1931 og overrakte Kammerherren en Erindringsgave fra Hedeselskabets Bestyrelse og Repræsentantskab bestaaende af et smukt Sølvfad, hvori var indgraveret et Billede af Hedeselskabets Administrationsbygning i Viborg og Ordene: Det danske Hedeselskab 1901—1931. Landstingsmand Hauch, der dengang var Medlem af Hedeselskabets Bestyrelse, udtrykte i en Tale Hedeselskabets Repræsentantskabs, Hedeselskabets Bestyrelses og Hedeselskabets Funktionærers Lykønskning til Kammerherre Juel og Tak for hans Arbejde og Interesse for Hedeselskabet gennem de mange Aar. Saavel Hedeselskabets Bestyrelse som Repræsentantskabets Medlemmer havde altid sat den største Pris paa Samarbejdet med Kammerherren og alle nærede den største Taknemmelighed og Agtelse for ham, og man havde fra alle Sider vidst at skønne paa hans noble og retlinede, men dog faste Personlighed, og det var med den største Beklagelse, at saavel Repræsentanter og Besyrelsesmedlemmer som Tjenestemænd nu saa Kammerherre Juel nedlægge Hvervet som Formand for Repræsentantskabet, men man glædede sig dog over, at han vedblivende vilde staa som Medlem af Repræsentantskabet som Repræsentant for Randers Amt.

Disse Ord af Landstingsmand Hauch dækkede fuldstændig Opfattelsen hos alle de Mennesker indenfor Hedeselskabet, som igennem Aarene har haft den Glæde at arbejde under og sammen med Kammerherre Juel. En mere hensynsfuld og mere nobel og interesseret Foresat og Leder af Forhandlingerne indenfor Hedeselskabet har vist ikke eksisteret. Man vidste altid, hvor man havde Kammerherren. Hans Ord var til at stole paa, og han stod for os alle som Indbegrebet af en ægte dansk Adelsmand i Ordets allerbedste Betydning. Rank og selvstændig ledede han Forhandlingerne paa Møderne og færdedes iblandt os, men samtidig følte man igennem hele hans Optræden hans venlige og hjertevarme Sind. Kammerherre Juel havde naturligvis sin Opfattelse af Tingene og kunde være bestemt og fast, men altid paa en elskværdig Made, saaledes at aldrig nogen kunde føle sig stødt, selvom der kunde komme en eller anden lille skarp Bemærkning. Kammerherre Juel var født paa Stamhuset Hverringe paa Fyn, blev juridisk Kandidat og arvede faa Aar efter sin Embedseksamen Godset Meilgaard paa Djursland, som han drev indtil 1931, hvor han overdrog Godset til sin ældste Søn Hofjægermester Chr. Juel, der efterfulgte Faderen som Hedeselskabets Repræsentant for Randers Amt.

Som Kammerherren var agtet og afholdt indenfor Hedeselskabet, var han det ogsaa paa sine Godser Meilgaard og Krabbesholm og undgik selvfølgelig ikke adskillige Tillidshverv af hvilke her kun skal næv-

nes Hvervet som Præsident i det kgl. danske Landhusholdningsselskab, som han indehavde i 10 Aar og varetog med sjælden Interesse. Kammerherre Juel var Kommandør af Dannebrog og Dannebrogsmænd.

Ære være hans Minde!

C. E. Flensborg.

HEEDERNES BEBYGGELSE.

Af Viceskoleinspektør *Kr. Pedersen.*

Den 25. Juli 1732 udgik fra Kongen (Christian 6.) en Befaling til Amtmændene i Jylland om at afgive en Erklæring angaaende et Forslag til »Heedernes Bebyggelse«, der var indkommet til Cancelliet, og som gik ud paa at skaffe Bolig og Udkomme til mindst 1000 Familier paa Hederne i Jylland.

Et Par Maaneder gaar, inden Amtmændene samles og afgiver deres Betænkning. — Man fristes til at tro, at de har trykket sig ved at fremkomme med deres fuldstændigt afvisende Erklæring og derfor har nølet med den.

Indsvøbt i megen Underdanighed fremkommer den endelig og samtidig dermed — i dybeste »Submission« — Amtmændenes eget Forslag til Bebyggelsen af Hederne.

Amtmændenes Erklæring og Forslag findes som Haandskrift paa det kgl. Bibliotek, og da disse over 200 Aar gamle Tanker om Heden og dens Udnyttelse kan have Interesse i Nutiden, fremkommer Betænkningen her i Tidsskriftet — med Undtagelse af enkelte forklarende Tilføjelser — i Indhold og Form som Originalen:

Da Deres Kongl. Majest.'s allernaadigste befaling af 25. Juli sidstleden, som tilholdte os Eders Majest.'s Stiftamtmand, saa snart muligt var, at tilsammentræde tilligemed Amtmændene i de os allernaadigst anbefoede Stifter for nøie at overveie, hvor vidt vi allerunderdanigst kunde formeene, at det derved fulgte forslag angaaende endeel Familiers etablissement paa Heeden heri Nørre Jylland kunde være practicable til istandsættelse, haver vi straxen deraf given Vedkommende Amtmænd communication (Meddelelse), paadet at de derefter kunde vide til en bestemt tid at samle sig med os herom. Men formedelst vi samtlige ere hinanden langt fraværende, har det icke været gjørligt, at vi derom førend i Dag den 20. Septbr. her i Wiborg som det bekvemeste Sted for os alle haver kundet sammentræde.

Thi er dog udi følge af Allerhøyst bemeldte Eders Kongl. Majest.'s allernaadigste Befaling woris allerunderdanigste betænkende efter foregaaende deliberation (Raadslagning) og nøie Overveielse herom denne: at ligesom vi allerunderdanigt maa tilstaa, at Eders Kongl. Majest. allernaadigste Desein (Hensigt) og omhyggelig intension (Plan) ved at

faa Heeden beboed og dyrket ved et antal Familiers nedsættelse derudi: hensigter til dend nøtte Eders Majest. deraf i fremtiden baade til sine Intraders (Indkomster) forbedring og landets ydermere formeerelse kunde ventes, saa seer vi ingenlunde, at det er praticabel eller til nogen fordeel, at saa anseeligt et antal af 1000 Familier, som forslaget omformelder, kand nedsætte sig, langt mindre paa dend maade som Projectered thi foruden, at her udi Stifterne ikkun findes en Heede, som holdes for at være Deres Kongl. Majest. tilhørende, Ahlheeden kaldet, beliggende i Halds Amt her i Wiborg Stift, hvilken ei nær er af dend størrelse og begreb eller bekvemmelighed, at den af den tyvende deel af foranførte Familier kunde beboes, vil vi ikkun allerunderdanigst forestille til allernaadigst eftertanke, hvor anseelig et tab det vilde blive for Eders Kongl. Majest., om forslaget blev fult, og der end kunde være ubebygte Heeder for saa stort et antal, saasom Projecteuren anfører selv, at til 1000 Familiers etablering udfordres af Eders Majest.'s Casse:

1. Til bygning og besætning	120333 Rbd.
2 Til Underholdning de tvende første Aar	83243 -
	203576 Rbd.

Maatte det nu Allernaadigst overveies, at Frugten eller Renten af denne Capital med Rentes Rente bedrager sig i de 30 forslagene friheds Aar til Dobbelt Capital 407152 Rbd., saa befinder Deres Kongl. Majest. selv, at dend heele forskuds Summa førend Deres Majest. i fremtiden af beboerne kunde nyde nogen Contribution (Skat), opløber til 610730 Rbd.

For denne store Capital skulle vel Deres Kongl. Majest. i det mindste have nogen Vederlag i Fremtiden, naar de 30 Aar vare gaaede,, og de 1000 Familier kom til at contribuere, men for allerunderdanigst at viise, hvor stor et tab herunder er forborgent, beder vi efterfølgende maatte tages udi allernaadigst Consideration (Overvejelse). At omendskiønt enhver af fornævnte 1000 Familier efter berørte 30 Aars forløb kunde som det høiste komme til at staa til 4 td. Hartkorn, og man saa deraf vil regne i alle Contributioner a td. 3 Rbd. bedrog det sig dog ikkun aarlig, som Eders Majest. deraf kunde nyde: 12000 Rbd. Derimod naar mand beregner Renter af forberørte Capital 610730 Rbd. som beløber sig aarlig til 30536 Rbd, tabes altsaa herved hver Aar for Deres Kongl. Majest. 18536 Rbd.

Endnu videre falder allerunderdanigst at erindre, at det er venteligt, at de, som paa bemeldte Maade skulle anvende sig til at antage deslige udørkede Hedejorder, vilde blive fattige, Folk, der ei havde noget til ophold eller vidste sig udi andre maader at ernære, hvilke vel deels for at erlange de daglige 8 Skilling til Subsistence i de 2de første Aar og deels for at høste frugten i de 30 friheds Aar uden afgift skulde for en Tiid blive boende ved Stederne. Men naar det kom dertil, at de i frem-

tiden skulle svare heraf, vilde det være at befrygte, at de fleste forlod Stederne øde, efter at Besetningen var fordøyet (!) og bygningen forfalden, saa som mand icke af ubekjendte folk, der intet eier kand være forsikrede om nogen god Oeconomie, hvorved det anseelig forskud af Eders Majest.'s Casse herved i Tiden end meere vilde forsvinde.

Flere omstændigheder holder vi ufor nødne allerunderdanigst at fremføre, saasom vi formeener, at foregaaende noksom viiser forslagens urimelighed i henseende til forberørte deraf flydende skadelige Consiqvense.

Naar vi nu ifølge af allerhøystbemeldte allernaadigste befaling skal forestille, hvad bedre vi til Heedernes dyrkning og beboelse have udfunden, saa bør vi icke at undlade allerunderdanigst at indberette, at den eeneste Heede, som findes i Stifterne og holdes for at være Deres Majestæts, er dend saakaldede Ahlheede i forbemeldte Halds Amt her i mit Christian Güldencrones allernaadigst anbetroede District, hvilchen Heede strecher sig i Længden 2½ Miil fra Kolchur*) i Reesen Sogn til Store Havrdahl, hvor liusgaard Herret begynder — og i breeden ungefæhr 1½ Miil og paa sine steder igien ickun 1 Miil og mindre; derudi findes Wand i dend norder siide, hvor det har sit udspring af en bachdrag en fierdingveis udenfor fornævnte Store Havrdahl i Heeden. Sønder og øster paa vedholdende ind udi fornævnte liusgaard Herret i Aarhus Stift gaaer en rindende bech Aarings Wad**) kaldet. Samme Heede eragtes brugbar og nøtting til Dyrkning og Sæd for en 30—40 familier her i høieste, og dersom det nu allernaadigst maatte behage deres Kong. Majestæt paa efterfølgende maade at forunde sligt antal beboelse samme steds, nemlig for det første at grunden til dennem maatte bortgives og skienkes som en fri Eiendom for dem og deres Arvinger imod

1. at de selv opbygte Stederne, forskaffede sig besætning og besørgede Jorden oprodet og dørket.

2. at saadan beboere allernaadigst maatte forundes 30 Aars skattefrihed baade for ordinære og extraordinære paalæg.

3. at de for tiende at svare aldeeles maatte være befriet.

4. at Amtmanden allernaadigst maatte beordris at udviise enhver saa megen Jord, som de efter deris Vilkaar og Evne at kunde bestride, og endelig for det

5. at de i det øvrige endog maatte nyde de friheder, som Deres Majestæts Salige Herr Fader, Høilovlig Ihukommelse, Kong Frederik dend 4. allernaadigste udgangne forordning af 26. Maj 1723 dend 2., 3. og 5. Articlel***

*) Koldkur Gaarde.

**) Aarestrup Bæk.

**) Disse Friheder var: Fritagelse fra Ægtkørsel, for Indkvartering, for Militærtjeneste, Tilladelse til at oprette Kroer og til frit at »brygge og brænde«.

Saa kunde da denne Hede formodentlig med desto bedre Standhaftighed og uden nogen afgang for Deres Majest.'s Casse blive bebygget og dyrket, efterdi det er naturligt, at dend, som arbejder for sig selv og sine efterkommere gjøre det med støre løst og vindskibelighed, end som naar hand skal være bunden af Hosbondhold.

Og saaledes formener vi da, at dette voris forslag ei alleene hensigter til Deres Majestæts intraders formeerelse i fremtiden i henseende til, at beboerne komme til at contribuere efter de 30 Aars forløb, mens endog til Landets nøtte, idet at deslige beboere med tiiden ved deres flittighed og Guds forsiun kand udbrede og gjøre Landet mere folkerig med videre.

Flere Heeder end denne her i Stiftet findes icke undtagen de, som tilhører adskiellige Proprietarier og lodseiere, som samme for deres Hovedgaardes og bønders drift og Ildebrands brug uden fornemmelse ei kand miste, ligesom og endeel deraf til Sæd er ubeqvem. Vel falder der iblandt nogle store Heeder udi Lundenes og Bøvfling Ambter savel som Randbøl Heede i Koldinghuus Ambt paa 1—2 à 3 Miiles Destance, men til Kornland mesten overalt ubrugelig, foruden at det og vilde blive vedkommende Proprietarier, som deraf contribuierer (skatter), skadelig, hvilke Proprietarier og formentlig vilde protestere mod saadan deres fælles Heede-jorders udvisning, efterdi de paastaaer samme Heeder at være matriculerede under deres Gaarde og gods, og derfor have vi icke derpaa til nogen bebyggelse kundet gjøre noget forslag til Eders Kongl. Majest., allerhelst siden vi finde for os udi dend Kongl. forordning af 26. Maj 1723 anført med Expreste (bestemte) ord, at ingen af de lodseiende udi Heeden ved Aggers dyrkning og ompløjning maatte fornærmis, dog henstilles sligt allerunderdanigst tilligemed forbeholdte til Eders Majestæts allernaadigste Villie i forhaabning, at Eders Kongl. Majest. af foregaaende allerunderdanigste forestilling allernaadigst befinder, at vi dend til os ergangne befahling allerunderdanigst haver efterkommet tilligemed underskrevne Amtmænd, som de dersteds udi allerdybeste Submission (Ydmyghed) lever.

Eders Kongl. Majestæt, voris allernaadigste Arvekonges og Herres allerunderdanigste tro pligtskyldige Tjenere.

Christian Güldenchrone (Viborg Stift og Hald Amt. 1730—44).

Karl Kristian Gabel (Riberhus Amt. 1725—48).

Kr. Teilmann (Lundenæs og Bøvling Amter. 1724—49).

D. Trappaud (Dronningborg, Silkeborg og Mariager Amter. 1730—68).

Claus Reventlov (Aalborg Amt. 1730—36).

Kl. Chr. Skinkel (Dueholm, Ørum og Vestervig Kloster Amter. 1731—47).

Johan von Jessen (Koldinghuus Amt. 1727—33).

Selio Müller (Skivehus Amt. 1714—41).

Fra Hedeselskabets Grundforbedringsvirksomhed.

Fra Distriktskontorerne under Hedeselskabets Mose- og Engafdeling foreligger der en Opgørelse over Arbejdet i November Maaned 1938.

Det fremgaar deraf, at der i Maanedens Løb er fuldført 276 Arbejder omfattende 1565 ha til en samlet Overslagssum af 652285 Kr. Heraf var 268 Drænings- og Kultiveringsarbejder omfattende 1318 ha (Overslagssum 612675 Kr.) og 8 Vandløbsreguleringer med interesseret Areal paa 247 ha (Overslagssum 39610 Kr.)

Derudover er der i samme Maaned ved samtlige Distrikter færdigprojekteret og tilstillet Rekvirenterne 239 Arbejdsplaner omfattende 1019 ha til en Overslagssum af 504467 Kr. Heraf var 235 Drænings- og Kultiveringsplaner omfattende 985 ha (Overslagssum 498442 Kr.) og 4 Vandløbsreguleringer med et interesseret Areal paa 34 ha (Overslagssum 6025 Kr.).

N. B.

FRA RIGSDAGEN.

Under Finanslovsdebatten i Rigsdagen udtalte Folketingsmand A. C. Mortensen følgende:

Jeg vil gerne give min Tilslutning til de Udtalelser, det ærede Medlem Hr. Nørskov har fremsat angaaende Stedtillæg til Det danske Hedeselskabs Tjenestemænd; det er deres Arbejde, der har bevirket, at Hedeselskabet er saa populært i Landbrugskredse. Navnlig i de sidste Aar, hvor Hedeselskabet har været saa stærkt medvirkende til at føre Grundforbedringsloven og andre Beskæftigelseslove ud i Livet, har der været lagt meget stærkt Beslag paa Selskabets Tjenestemænd. De er gennemgaaende lavere lønnet end Statens og Kommunernes Tjenestemænd, naar man ser hen til deres Uddannelse og Ansvar. Det er derfor ubilligt, at de ikke faar Stedtillæg, og jeg vil rette en indtrængende Henstilling til den højtærede Landbrugsminister og den højtærede Finansminister om at foranledige, at der paa Finansloven søges optaget en Bevilling til dette Formaal.

Under Finansminister *Buhl's* Svar fremsattes senere følgende Udtalelse:

Det ærede Medlem Hr. A. C. Mortensen har stærkt anbefalet, at der ydes Tjenestemænd ved Hedeselskabet det for Statstjenestemændene hjemlede Løn- tillæg, der benævnes Stedtillæg, og det ærede Medlem Hr. Nørskov var inde paa det samme Spørgsmaal. Sagen har været rejst adskillige Gange før baade af Hedeselskabet, af Landbrugsministeriet og af ærede Medlemmer her i Tinget. Finansministeriet har næret Betænkeligheder ved at tiltræde en saadan Lønforhøjelse, dels af finansielle Grunde, dels fordi man har stillet sig paa det Standpunkt, at de samme Grunde, som var bestemmende for Staten

til at yde Stedtillæg til dens Tjenestemænd, ikke var til Stede, naar Talen var om en Institution med forholdsvis faa Tjenestemænd, tjenstgørende paa et relativt begrænset Antal Pladser. Jeg skal imidlertid indrømme, at de Argumenter, der kan anføres mod paa dette Omraade at ligestille Hedeselskabets Tjenestemænd med Statens, ikke nu har samme Vægt som tidligere, idet en Del Institutioner, hvis Stilling overfor Staten med Hensyn til Benyttelse af Statens Tjenestemandsoordninger og Ydelse af Statstilskud som Basis for Institutionens Drift er nærbeslægtede med Hedeselskabets, har faaet Adgang til at gennemføre Statens Stedtillægsregler. Tilbage er derefter i Virkeligheden de finansielle Synspunkter, og paa dem alene mener jeg ikke, at Sagen bør strande.

Jeg vil derfor tilsige Spørgsmaalet en velvillig Behandling, dersom det paa sædvanlig Maade rejses over for Finansministeriet, hvad der vel efter de Bemærkninger, jeg her har fremsat, næppe vil være nogen Tvivl om vil ske. Hvorvidt det derefter kan gennemføres, afhænger naturligvis af Bevillingsmyndighedernes Tilslutning. Det drejer sig, efter hvad der er oplyst for mig, om en Merudgift paa ca. 25000 Kr. om Aaret, hvormed Hedeselskabets Bevilling paa Finansloven formentlig da eventuelt skal forhøjes.

Lidt om Hedeselskabets Jordbundsundersøgelser.

Af Hedeselskabets Afdeling for Undersøgelser og Forsøg er i de første 6 Maaneder af indeværende Finansaar foretaget Kalktrangsundersøgelser for ialt 27 Mergelselskaber, der fordeler sig saaledes i forskellige jyske Amter: Aarhus 4, Aalborg 4, Hjørring 5, Ringkøbing 1, Ribe 2, Thisted 2, Vejle 1 og Viborg 8. I et Par Omraader er Prøveudtagningen og Ansættelsen af Mergelmængder udført af stedlige Konsulenter.

Undersøgelserne vedrører 2296 Landbrugsejendomme. Det samlede Areal udgør 23976 ha, hvorfra er udtaget 22593 Jordprøver til Reaktionsbestemmelse. Prøverne er undersøgt paa Hedeselskabets Laboratorium.

I Gennemsnit viste 61 pCt. af det undersøgte Areal Kalktrang, og til de kalktrængende Arealer blev tilraadet tilført som Maximum 122136 Tons kulsur Kalk eller i Gennemsnit ca. 5 Tons pr. ha; iøvrigt varierer Mængden pr. ha fra 3 til ca. 12 Tons. Den nævnte samlede Mængde af kulsur Kalk svarer til 254204 Kubikmeter Mergel à 15—1600 kg pr. Kubikmeter, og Indholdet af kulsur Kalk i Tørstoffet i den anvendte Mergel har vekslet fra 13 til 70 pCt.

Af de undersøgte Ejendomme skulde 7,7 pCt. ikke have Mergel tilført, fordi der ikke var Kalktrang.

Varde Bank

Esbjerg Afdeling

Kongensgade 62
og Fiskerihavnen

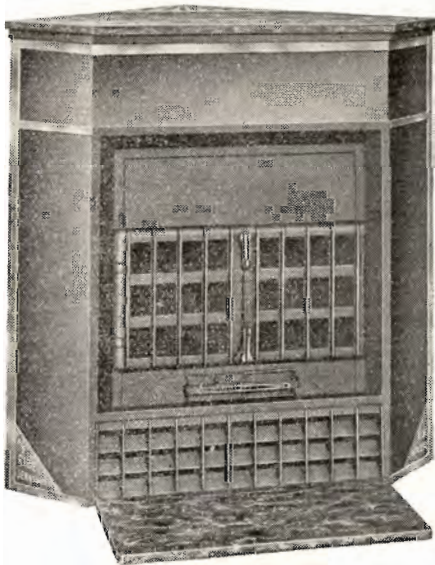
A/s Varde Staalværk, Varde.

1. Kl. Staalstøbegods til Tip-
vognshjul, Bremsklodser og
andet Entreprenørmateriel. —

Ildbestandigt „Vardan“. — Manganstaal.

RIBE Brændekaminer

Ribe Brændekamin Nr. 250 HJ.
Opvarmer ca. 110 Kubikmeter.

til Opvarmning
af flere Værelser.

Kappe af blaa poleret Staalplade,
forniklede Lister, Marmor-Dæklade og
meget store Døre hvorigennem
Ilden rigtig kan ses.

Ribe Brændekamin-Indsatse

til Omramning med Mursten,
Fliser eller Marmor.
Henvend Dem til vore Forhandlere
eller til os.

A/s Ribe Jernstøberi - Ribe.

Tlf. 261 (2 Linier).

AKTIESELSKAB **C. OLESEN** KØBENHAVN

MANUFAKTUR EN GROS OG FABRIKATION
DANSK PLYS og MØBELSTOF-FABRIK I KASTRUP

Aktieselskabet

Vejle Bolte- & Møtrikfabrik.

Grundlagt 1899.

Telefoner 2120.

Telegr.-Adr.:
Boltefabriken.

Alle Slags Bolte Skruer,
og Skinnespiger.

Leverandør til
De danske Statsbaner.

Anvend Tørvestrøelse ved Dræning.

Paa Jorder med fintsandet Undergrund kan en Tilsanding af Drænrørene forebygges ved Anbringelse af et Lag Tørvestrøelse („Hundekød“) omkring Stødfugerne, ligesom Tørvestrøelse med Fordel benyttes ved Dræning i stiv Lerjord. Spørg Hedeselskabet.

Petersværk Cementvareindustri

Telefon 1055 — Nørresundby

△ Betonrør efter dansk Ingeniørforenings Normer
Vibreerede Monierrør — — Imprægnerede Rør

TJÆREBORG

CEMENTSTØBERI

F. CHR. JENSEN
— Telefon 21 —

Imprægneret Cementrør efter Ingeniørforeningens Normer. — Monierrør i forskellige Dimensioner fra 50—125 cm. Forlang Tilbud.

Alt i prima røde Drænrør.

Silkeborg, Herning og omliggende Teglværkers Salgskontor

Torvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterende følgende Værker:

Silkeborg Teglværk.
Lysbro Teglværkers Eftfl.
De Forenede Teglværker,
Lysbro.
Vinderslevgaard Teglværk.
Paarup Teglværk.
Bjødstrup Teglværk.

Gjern Teglværk.
Give Dampteglværk.
Visgaard Teglværk.
Højriis Teglværk, Ikast.
De Forenede Midtjydske
Teglværker, Herning.
Ejstrup Teglværk.

Lyskopi - Zinktryk

Aarhus Lys- &
Zinktrykanstalt

Frederiksalldé 60, Aarhus

Røde

Drænrør

fra 2*—12* haves
altid paa Lager.
Forlang Tilbud.

„Sofienlund“ Teglværk.

Telefon 10 Ulstrup.

Teglværkernes Salgskontor, Horsens.

S. M. B. A.

Telefon 1109.

Søndergade 37.

Drænrør — Mursten — Tagsten.

Assens Cementvarefabrik.

C. W. BERG.

Alt i Cementvarer fremstilles.

Stort Lager af maskinstampede Rør i alle gangbare
Dimensioner efter Ingeniørforeningens Normer.

Monierrør og imprægnerede Rør.

Forlang Tilbud. — Telefon 498.

HADSTEN

Cementstensfabriker

— ved Chr. Andersen. —

Telefon 67.

Imprægnerede Cementrør
i forskellige Dimensioner.
Monierrør og Brøndringe.

Forlang Tilbud. - Billige Priser.

Sophus Berendsen A/S

København Aarhus
Ørstedhus Kannikegade 18
Vester Farimagsgade 41

Alt Entreprenørmateriel.

Damp- og Motorlokomotiver,
Gravemaskiner, Tipvogne,
Spormateriel.

Leverandør til Hedeselskabet.

I næsten alle Mergelselskaberne er Mergeludkørslen paabegyndt, i enkelte Omraader endog afsluttet, og i samtlige disse Tilfælde er Arbejdet fremmet paa Grundlag af Bestemmelserne i Lov af 1. Juni 1929 om Begunstigelser for Mergelselskaber.

Mergelprisen har som Regel været 3,00 til 3,60 Kr. pr. Kubikmeter (20—24 Kr. pr. Kubikfavn løst Maal) leveret paa Ejendommen indenfor en Afstand af 7—8 km fra Mergellejet.

Endvidere er af Afdelingen foretaget en Del spredte Kalktrangsundersøgelser af Landbrugsejendomme, herunder flere Arealer for Statens Jordlovsudvalg og andre offentlige Institutioner.

Viborg i November 1938.

Fridlev Thøgersen.

SANDFLUGTEN I FORAARET.

Umiddelbart efter Sandstormen i Foraaret iværksatte Landboforeningerne og Husmandsforeningerne i Fællesskab en Indsamling for at hjælpe de skadelidte Landmænd, saa de kunde faa dækket noget mere af Skaden, end der kunde faas gennem Statstilskudet til Dækning af Udgiften ved Omsaaning af Korn, Frø og Kunstgødning.

Der indkom Ansøgninger fra 8738 Landmænd, hvis samlede Skade vurderedes til ca. 3,9 Mill. Kr., hvoraf de skadelidte har modtaget ca. 0,9 Mill. Kr. fra Staten. Restskaden bliver saaledes paa ca. 3 Mill. Kr.

Indsamlingen indbragte foruden godt 10000 Kr. til Læplantning 1130000 Kr. eller et Beløb svarende til ca. 38 % af hele Restskaden.

Indsamlingens Midler er derefter fordelt paa følgende Maade:

		Antal Ansøgere	i pCt. af Amtets Landbrugere	der fik tildelt
Aabenraa	Amt	42	1,5	5995 Kr.
Aalborg	—	640	4,9	98657 -
Aarhus	—	67	1,4	7950 -
Haderslev	—	56	1,2	6381 -
Hjørring	—	1144	8,0	235356 -
Randers	—	1031	9,0	122766 -
Ribe	—	501	4,3	45750 -
Ringkøbing	—	2410	15,3	272169 -
Skanderborg	—	336	4,2	30211 -
Thisted	—	816	8,9	89028 -
Tønder	—	152	4,0	15987 -
Vejle	—	316	2,8	25168 -
Viborg	—	988	6,7	143833 -
Paa Fyn		23		2246 -
- Sjælland		216		19119 -

Efter de uddelte Erstatningsbeløb er det Ringkøbing Amt, der har lidt størst Skade, efterfulgt af Hjørring, Viborg, Randers, Aalborg og Thisted Amter, men tager man Procenttallet af ramte Landbrugere bliver Rækkefølgen noget ændret: Ringkøbing 15,3 0/0, Randers 9,0 0/0, Thisted 8,9 0/0, Hjørring 8,0 0/0, Viborg 6,7 0/0 og Aalborg 4,9 0/0.

Fordeler man Erstatningsbeløbet for hele Amtet paa Landbrugsjorden i Amtet bliver Erstatningen pr. Hektar: Hjørring 102 Øre, Ringkøbing 74 Øre, Thisted 68 Øre, Randers 65 Øre, Viborg 56 Øre og Aalborg 42 Øre. Disse Tal giver naturligvis intet Udtryk for, hvor stor Erstatningen pr. Hektar skadelidt Areal har været, men tjener derimod til at fastslaa, hvor udbredt og store Skaderne har været over hele det enkelte Amt. Sammenholdt med Procenttallet af skadelidte Landbrugere klargør det, at det navnlig er Hjørring og Ringkøbing Amter, der har været udsat for Sandflugtens Voldsomhed, og at det er i disse to Amter, der først og fremmest trænger til Læhegnsplantning. Det vil forbavse, at Randers Amt, der jo hører til det østlige Jylland, er ramt saa stærkt, men det forstaas bedre, naar man erindrer de meget lette og stærkt udsatte Jorder over store Dele af Djursland.

has.

De danske Mergelskabers Aarsmøde.

Generalforsamlingen i Rigsdagens Fællessal.

Lørdag den 18. Juni samledes Repræsentanterne for De danske Mergelskaber til Aarsmøde paa Christiansborg. Fra alle Egne af Landet var de delegerede mødt talrigt frem.

Formanden for Roskildeegnens Mergelskab, *Verner Andersen*, Gundsølle, bød Mergelskabernes Repræsentanter velkommen til København og Formanden for De danske Mergelskaber, Landstingsmand *Martin Sørensen*, Peterslund, Mors, takkede for Velkomsten og aabnede Aarsmødet.

Som Mødets Dirigent valgtes Næstformanden *A. P. Frederiksen*, Boulstrup.

Formandens Beretning.

Ved Aarsmødet i Aarhus den 10. Juli 1937 meddelte jeg, at der var 114 Mergelskaber indmeldt i Foreningen, og at disse Selskaber havde et Medlemstal af 33715.

I Dag staar indmeldt 133 Mergelskaber i Foreningen med 36137 Medlemmer, en Fremgang fra sidste Aar paa 19 nye Mergelskaber og 2422 Medlemmer.

Hedeselskabets Tidsskrift

1938

(59. Aargang)

Udgivet af
Det danske Hedeselskab

Redigeret af
Afdelingsleder Niels Basse og
Direktør, Skovrider C. E. Flensborg

Viborg
Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg
1938

INDHOLD.

A. Administration.	Side
I Anledning af Aarsskiftet. Ved Chr. Lüttichau og C. E. Flensborg ..	1
Forøget Legatet	4
Gaver til Hedeselskabet	4, 177, 272
Det Jenssen Buchske Legat	18 og 318
Hedeselskabets Forretningsførere	19, 51, 137, 159, 177, 253
Legater til Hededyrkere. Ved Niels Basse	19
Understøttelsesfondet for Hedeselskabets Tjenestemænd	50
Hedeselskabets Repræsentantskabsmøde	137, 256
Køb af Frøstrup Plantage	138
Repræsentantvalgene til det danske Hedeselskab i 1938	157, 201, 271
Hedeselskabets Repræsentantskab	177, 319
Forslag til Repræsentantvalgene	203
Aarsberetning 1937—38. Ved C. E. Flensborg	209
Gave til Hedeselskabets Understøttelsesfond	253
Hedeselskabets Driftsregnskaber og Status 1937—38	264
Fortegnelse over Hedeselskabets Repræsentanter og Bestyrelse	362
B. Plantning og Skovvæsen.	
Nye Plantagearealer	44, 251, 263, 341
Høllund Søgaards smaa Frugthaver i Vorbasse Sogn. Ved Chr. Dalgas	54, 159, 199
Frugthaven ved Hedeselskabets Kontorbygning i Tønder. Ved J. P. Knudsen	65
Lævirkningsundersøgelser og Typebestemmelser af Læhegn	79
Læplantningens Nødvendighed. Ved has.	143
Statsskovene 1936—37. Ved Fr. Piper	165
Bekæmpelse af <i>Hylobius abietis</i> . Ved C. H. Bornebusch	168
Plantningsforeningernes Aarsmøde. Ved has.	193
Plantagernes Vækst Ved A. Mørch Sørensen	273
Naaletræernes Værdi som Lætræer omkring Danmarks Frugtplantager Ved C. E. Flensborg	321
C. Grundforbedring, Mose- og Engkultur.	
Fra Hedeselskabets Grundforbedringsvirksomhed. Ved N. B.	9, 40, 73, 155, 167, 193, 208, 262, 292, 295, 337, 351
Landstingsmand Jørgen Berthelsens Legat. Ved Niels Basse	20
Sølvvarefabrikant O. Poulsen og Hustrus Legat. Ved Niels Basse	35
Frk. Birgitte Lunds Legat. Ved Niels Basse.	37
Proprietær Rathmann og Hustrus Legat. Ved Niels Basse	38
Lærerinde Frk. Sørensens Legat. Ved Niels Basse	39
Mergelarbejdet 1937. Ved J. P. Olesen	51
Om Forhindring af Okkerdannelse i Drainrør. Ved Hjalmar Jensen ..	139
Metode til Bestemmelse af den mobiliserbare Fosforsyre i Jordbunden Ved Thorkild Mogensen	145
Hedeselskabets Fræsere. Ved Niels Basse.	154
Et Moseareals Sammensynkning. Ved J. M. Jakobsen	174
Landvindingsarbejder i Vadehavet. Ved Frode Ebert	296
Lidt om Hedeselskabets Jordbundsundersøgelser. Ved Fridlev Thøgersen	352
De danske Mergelselskabers Aarsmøde	354
D. Moseindustri.	
Tilvirkningen af Tørv m. v. i 1937. Ved Fridlev Thøgersen	5

E. Litteratur.	Side
V. Ahrend Larsen: Kemisk-Teknisk Haandbog. Ved Thorkil Mogensen ..	171
F. Dødsfald.	
Ingeniør Techt-Hansen. Ved J. Parbo	206
Forstassistent Ancher Rasmussen.	253
I. O. V. Irminger. Ved has	293
Fhv. Direktør Fr. Bang. Ved has	320
Provst E. K. Thyssen. Ved C. E. Flensborg	343
Kammerherre Niels Juel. Ved C. E. Flensborg.	345
G. Hedeselskabets Tjenestemænd.	
Skovrider F. J. Holt	5
Forskellige Udnævnelser	138
Forskellige Udnævnelser og Afskedigelser	159
Skovrider A. Hornemann tildelt Ridderkorset	272
Skovriderne B. Steenstrup og A. Horneman.. .. .	295
Forskellige Udnævnelser og Ansættelser	319
H. Forskelligt.	
Myremalmen for 100 Aar siden. Ved has	9
Mindre Meddelelser:	
Valg til Hedeselskabets Forsørgelseskasse	16
Lille Vildmose.. .. .	16
Forstkandidat Chr. A. Sørensen. 75 Aar	17
Plant!	17
Hedeselskabets Rejselegat	46
Stormen afslører 1000 Aar gammel Egeskov	46
Aarborg for Gartneri	46
Thy Have- og Plantningsforening.. .. .	47
Uddeling af Norsk Hydros Fond	47
»Danmarks Frugtsorter«	47
En Rejse i 1938. Ved has	48
Lævirkningsundersøgelser	48
Hegnspæle med Rodsvamp.. .. .	48
Et sjældent Jubilæum. Ved C. F. J.	49
Saa'n en Hi'e-skra't. Ved has	49
Rettelse	49
Det hollandske Hedeselskabs 50-Aars Jubilæum.. .. .	49
Plantningsmøder paa Esbjerg-Vardeegnen	77
De samvirkende Plantningsforeningers Aarsmøde	78
Ikke skovklædte Arealer i Fredskove	78
En ny Hedevej	78
Rejselegater	156
40-Aars Jubilæum ved Hedeselskabet	156
Plantningsforeningerne	176
Hedeselskabet paa Bellahøj	176
Danatex-Pladerne	176
Rettelser	176
Købt Hedejendom	263
Hedeselskabets Udstillingsbygning	263
Landsforeningen Dansk Frugtavl	263
Hedeselskabets Deltagelse i Planteavlsudstillinger	292
Tjørnen	292
Erhvervsudstillingen i Gedsted.. .. .	317
Foreningen af Hedeselskabets Tjenestemænd	317
Ølgod og Omegns Plantningsforening.. .. .	317
Forstlig Studierejse i Tyskland.. .. .	317
Plantningsselskabet »Sønderjylland«	317
Dansk Tidsskrift-Index for 1937	317
25 Aar som Skovrider	342
Planteavl og Husdyravl	342
Produktionen af Tørvestrøelse i den store Vildmose	342

	Side
A/S Dansk Frøavls Kompagni og Markfrøkontoret (Trifolium)	364
13. internationale Landbrugskongres	364
Vagabonden som Plantør	364
Anders Nielsens Lommebog for Landmænd.. .. .	364
»Gødningslære« og »Fodringslære«.. .. .	364
Et Jubilæumsskrift.. .. .	364
Mindeparken for Hededyrkere	41
Paa Tur med Dalgas og Generalkonsul Pontoppidan. Ved Kjeld Egebjerg	42
Et hundredeaars Minde. Ved Chr. Højbjerg	61
Træbeton-Plader. Ved Oscar Smith	61
Hedeafbrænding. Ved has	156
En principiel Dom vedr. ulovlig Hugst i en Fredskovsplantage	173
Hedeselskabets Deltagelse i Bellahøj-Udstillingen. Ved Har. Skodshøj ..	178
Etatsraad Poul Bentzon. 80 Aar. Ved J. Parbo	255
Læhegn kontra Sandstorme. Ved has	279
Brændekaminer og Brændeovnsstatistik. Ved Aksel Thyssen.. .. .	283
Dansk Plantageforsikringsforening.. .. .	315
Statsminister Stauning paa Hedetur	315
Nogle lagttagelser efter Sandstormen. Ved Har. Skodshøj	334
En Tale i Rigsdagen. Ved Laust Nørskov	339
Heedernes Bebyggelse. Ved Kr. Pedersen	347
Fra Rigsdagen.. .. .	351
Sandflugten i Foraaret. Ved has	353
Hedebruget	361

FORFATTERFORTEGNELSE.

A., K.: Hedeselskabets Repræsentantskabsmøde.. .. .	256
B., N: Fra Hedeselskabets Grundforbedringsvirksomhed	9, 40, 73, 155, 167, 193, 208, 262, 292, 295, 337,
.. .. .	19
Basse, Niels: Legater til Hededyrkere	154
« : Hedeselskabets Fræsere	168
Bornebusch, C. H.: Bekæmpelse af Hyllobius abietis	199
Dalgas, Chr.: Høllund Søgaards smaa Frugthaver i Vorbasse Sogn 54, 159 og	296
Ebert, Frode: Landvindingsarbejder i Vadehavet	42
Egebjerg, Kjeld: Paa Tur med Dalgas og Generalkonsul Pontoppidan ..	1
Flensborg, C. E. og Chr Lüttichau: I Anledning af Aarsskiftet	209
Flensborg, C. E.: Aarsberetning 1937—38	321
« : Naaletærernes Værdi som Lætræer omkring Danmarks	343
Frugtplantager	345
« : Provst E. K. Thyssen	9
« : Kammerherre Niels Juel	17
has. = Har. Skodshøj: Myremalmen for 100 Aar siden	48
« : Plant	49
« : En Rejse i 1938	143
« : Saa'n en Hi'e-skra't!.. .. .	156
« : Læplantningens Nødvendighed	178
« : Hedeafbrænding	193
« : Hedeselskabets Deltagelse i Bellahøj-Udstillingen..	279
« : De samvirkende Plantningsforeningers Aarsmøde..	293
« : Læhegn kontra Sandstorme	293
« : Overingeniør Dr. techn. I. O. V. Irminger	320
« : Fhv. Direktør Fr. Bang	334
« : Nogle lagttagelser efter Sandstormen.. .. .	353
« : Sandflugten i Foraaret	61
Højbjerg, Chr.: Et hundredeaars Minde	49
J. C. F.: Et sjældent Jubilæum	174
Jakobsen, J. M.: Et Moseareals Sammensynkning	139
Jensen, Hjalmar: Om Forhindring af Okkerdannelse i Drainrør	

	Side
Knudsen, J. P.: Frugthaven ved Hedeselskabets Kontorbygning i Tønder..	65
Lüttichau, Chr. og C. E. Flensborg: I Anledning af Aarsskiftet	1
Mogensen, Thorkil: Metode til Bestemmelse af den mobiliserbare Fosfor-	
syre i Jordbunden	145
« : Litteratur: Kemisk-Teknisk Haandbog	171
Nørskov, Laust: En Tale i Rigsdagen	339
Olesen, J. P.: Mergelarbejdet 1937	51
Parbo, J.: Ingeniør Techt-Hansen	206
« : Etatsraad Povl Bentzon. 80 Aar	255
Pedersen, Kr.: Heedernes Bebyggelse	347
Piper, Fr.: Statsskovene 1936—37	165
Smith, Oscar: Træbeton-Plader	73
Sørensen, A. Mørch: Plantagernes Vækst	273
Thyssen, Aksel: Brændekaminer og Brændeovnsstatistik	283
Thøgersen, Fridlev: Tilvirkningen af Tørv m. v. i 1937	5
« : Lidt om Hedeselskabets Jordbundsundersøgelser	352

FIGURFORTEGNELSE.

Grafisk Fremstilling af Prisen paa skotske Nøddekul Oktbr. 1935—	
Oktbr. 1937	6
Professor Bendt Søborg Jørgensen	15
Professor J. G. Forchhammer	15
Fostkandidat Chr. A. Sørensen	17
Herman Julius Petersen og Hustru, Branderup.. .. .	21
Peter Petersen og Hustru, Stenderupgaard.. .. .	22
Søren Jensen og Hustru, Tinglev.. .. .	23
Hans Høgh Petersen, Sottrup	24
Jacob Jørgensen og Hustru, Padborg.. .. .	25
Jens Chr. Jensen og Hustru, Hesselund.. .. .	27
Søren A. Christensen og Hustru, St. Nørlund	28
Anton Mogensen, Frederiks	29
Jens Chr. Sørig og Hustru, Sørig Enge	30
Jens Chr. Nielsen og Hustru, Ll. Hjeds	31
Mads Boel Sørensen og Hustru, Fiskbæk	32
Kristen Daugaard og Hustru, Søby	33
Niels Peder Johnsen og Hustru, Nøllund	34
Niels Chr. Nielsen, Moseby pr. Kaas	34
Anton Nielsen og Hustru, Lendum	35
Thomas A. Rasmussen og Hustru, Rakkeby.. .. .	35
Michael Madsen og Hustru, Øsløs Mark.. .. .	36
Jens Sørensen og Hustru, Kirketerp	36
Jens Kr. Mulvad og Hustru, Fandrup	37
P. Kr. Pedersen og Hustru, Plougslund	37
Aage Andreasen og Hustru, Kirkeby Mark	38
Herman C. Johnsen og Hustru, Søndersig	39
Henning Sparrevohn Kjeldsen, Rindom	39
Vindblæste Ædelgraner i Plantage ved Hurup	47
Fjedertandsharve	55
Fig. 2. »Bramley Seedling« indplantet i meget stærkt lysstillet Bjergfyr-	
Bevoksning	56
Fig. 3 som Fig. 2 med indplantet »Cox pomona«.. .. .	56
»Bramley Seedling« plantet 1933, fot. 1936	57
»Early Victoria« plantet 1933, fot. 1936	59
Hesselhogaard	61
Faldhøje, Skovende	62
Ivar Pedersens Gaard, Hesselbo	62
Engdalen mellem Skovende og Hesselho	63

	Side
Skovende Plantage set fra Vest	63
Plantning omkring Vej i Nr. Starup	64
Frugthaven ved Hedeselskabets Bygning i Tønder 1931	66
Frugthaven ved Hedeselskabets Bygning i Tønder 1936	67
Den nygravede Kanal med det tilplantede Areal 1932	68
Den nygravede Kanal med det tilplantede Areal 1934	68
Træerne plantes Foraaret 1932.. .. .	69
Frugten plukkes Sommeren 1933	70
Et <i>ubeskaaret</i> Transperante blanche Sommeren 1937	71
Et <i>beskaaret</i> Transperante blanche Sommeren 1937	71
Troldhedefabrikken med den store Tørrelade	73
Lidt af Trælageret ved Toldhedefabrikken	74
Et Blik ind i den store Tørrelade	75
T-P Bungalow	76
T-P Faarestald med Beboelse paa »Hejmdal«	76 og 77
Vindmaalingsresultater vist skematisk	82, 84 og 85
Skitsen til kunstigt Plankehegn	86
Omsætningskurve for Pendulvindmalere	87
Den anvendte Maaler opstillet i Marken	91
Forskellige Læhegstyper	93—122
20-aarigt Seljerønhegn	133
20-aarigt Elmehegn	133
Sanddrive efter Stormen i April 1938	143
Flyverbillede fra Brandeegnen 1938	144
« fra Egnen omkring Søby Sø og Fasterholt 1938.. .. .	173
« af Gyttegaard Plantage 1938	179
« af Guldborgland Plantage 1938	198
« af Grindsted Plantage 1938	198
« af Skrikes Plantage 1938	314
« af Mønsted Plantage 1938.. .. .	314
« af Ringgives Kommunes Plantage 1938	338
« af Egnen omkring Grindsted Aa, Øst for Grindsted	338
Hedeselskabets nye Fræser	154 og 155
Pyramide af Grånstammer fra Bellahøj-Udstillingen	176 og 180
Udstillingskort visende Antallet af udleverede Læplanter	180
Der luges i Planteskolen	181
Udprikling i Planteskolen	182
Udstillingskort over Plantager anlagt under Medvirken af Hedeselskabet	183
T- P Sommerhuse paa Bellahøj-Udstillingen	184
To Tegninger af Jensenius Jacobsen. Roe-Udbytte	184
Planteskole	185
Udstillingskort. Spornet til Mergeltransport	185
« De af Hedeselskabet undersøgte Mergellejer	186
Gravning af Afvandingskanal paa Lemvigegnen	188
Et Dræningssystem i Nordsalling	188
Oversigt over kulturtekniske Arbejder 1866—1937.. .. .	189
Udgravning i Kalk til Pumpestation i Kolindsund	190
Hedeselskabets nye store Fræser i Arbejde	191
Udstillingskort over Arealbenyttelse, Befolkning og Kreaturhold	192
Hedeselskabets Repræsentanter og Gæster paa Bellahøj-Udstillingen..	205
Ingeniør Techt-Hansen	206
Rimmer og Dobber fra Vendsyssel	210
Vindformet Tjørn og Birk.. .. .	212
Forsøgsskærmen ved Næsgaard	213
Rødgranbevoksning i Hedeplantage	215
Elever, Bestyrer og Husbestyrerinde samt forsk. Gæster paa »Arnborg Hedegaard«	217
Nye Kulturer, hvor der er pløjet til om de unge Planter. Pltg. Morville..	221
Underplantning i Plantagen Morville 1938	222
20-aarigt fortræffeligt Seljerønhegn	224
Bratskov Hovedgaard	228
Afvandingsgrøft ved Dræningsarbejdet paa Bratskov	229
Dræningssystem under Udførelse	231
Det »døde« Areal i Harre-Vile Nor	233
Bygmark paa Forsøgsarealet i Harre-Vile Nor	234

	Side
Automatisk, elektrisk Pumpeanlæg ved Korup Sø.	236
Kanal gennem Rimmer og Dobber paa Jerup Hede	240
Der skæres Tørvemasse i Mosen	248
Der arbejdes paa Læggepladsen	249
Forstassistent Ancher Rasmussen	254
Etatsraad Povl Bentzon	255
Kongen besøger Hedeselskabets Udstilling paa Bellahøj	259
Rødgranarealets Fordeling til Aldersklasser, Birkebæk 1936	274
Træmaalingsresultater	275
Vedmasse i m ³ pr. ha	276
Aarlig Tilvækst og Hugst i m ³ pr. ha	277
Brændekaminer, Brændeovne og -kømfurer samt Centralvarmekedler fra forsk. Jernstøberier	283—291
Overingeniør, Dr. techn. I. O. V. Irminger	293
Kort over det danske og det sydslesvigske Vadehav	297
Vadehavet ved Ebbe. Pril med Forgreninger	301
Parti af Vadehavet Syd for Hindenburgdæmningen	305
Dæmningen mellem Nordstrand og Fastlandet	307
Tæt Kvellervegetation (Højvande)	309
Tilslirket Land med Andelvegetation og Grøblerender	309
Slikgaard ved Højvande	310
Skematisk Fremstilling af Faskingærde og Slikgaard	312
Fhv. Direktør Fr. Bang	320
Skematisk Fremstilling af Frugtudbytte i forsk. Afstand fra Læhegn	323
Tjørnehegn	326
Seljerønhegn	328
Hvidgranhegn	330
Skematisk Fremstilling af Jordbærudbytte ved Vestlæ	333
Vindformede JordknoLde efter Sandstormen	335 og 336
Provst E. K. Thyssen	343
Kammerherre Niels Juel	345

3 Selskaber har udmeldt sig, idet de har afsluttet Arbejdet og opløst Selskabet.

Jeg benytter Lejligheden til at takke de nye Mergelselskaber og deres Bestyrelser for Tilslutningen til Foreningen, og jeg retter paa de tilsluttede 133 Selskabers Vegne en høflig, men meget indtrængende Opfordring til de Selskaber, som endnu staar udenfor vor Sammenslutning om snarest at melde sig ind.

Kontingentet er kun 10 Øre pr. Medlem aarligt.

Rentetilskudets Forhøjelse. Som bekendt yder Staten et Rentetilskud til Forrentning af Mergelselskabernes Gæld paa 200000 Kr. aarlig.

Fordelingen af dette Tilskud foretages saaledes, at der gives 2 pCt. Tilskud til Forrentning af Laan ydet af private Pengeinstitutter og 1 pCt. til Forrentning af Laan ydet af Staten eller af Nationalbanken med Statsgaranti.

Ved en Tilføjelse til Anmærkning paa Finansloven for 1938—39 blev det bestemt, at Mergelselskaber, der ikke gør Brug af afdragsfrie Tidsrum, faar Rentetilskudet forøget med $\frac{1}{4}$ pCt. til henholdsvis $2\frac{1}{4}$ pCt. og $1\frac{1}{4}$ pCt.

Dersom det Beløb, der er stillet til Raadighed ialt, ikke kan strække til, nedsættes Tilskudet forholdsmæssigt.

Bestyrelsen for Sammenslutningen indsendte i Oktober 1937 et Andragende til Nationalbanken om Nedsættelse af Renten af Mergellaan.

Af Hensyn til Konsekvenserne kunde Banken ikke gaa med til at ansætte en lavere Rente for Mergellaan end for andre Laan.

Da denne Udvej til at skabe Lettelse for Selskaber, der var haardt spændt for med baade Renter og Afdrag, som det paa Grund af den lille Høst i 1936 kneb at faa ind, var spærret, indsendte Foreningen i Januar 1938 et Andragende til Landbrugsministeriets Mergeludvalg, hvori man søgte at faa Statens Rentetilskud forhøjet med 100000 Kr.

Andragendet blev bevilget, men kun for 1 Aar.

Mergelselskaberne faar altsaa 300000 Kr. i Rentetilskud for indeværende Finansaar. og Beløbet vil antagelig strække til, saaledes at der kan tilskydes henholdsvis ca. 2 pCt. og 1 pCt.

Rentetilskudet skal anvendes til Rentelettelse for Medlemmerne og maa ikke paa Regnskabet eller i Beretningen eller paa anden Maade opføres eller betegnes som Overskud.

Statsgaranti for Mergellaan. Som omtalt ved forrige Aarsmøde blev der i 1925—26 truffet Aftale mellem Finansministeriet, Nationalbanken og vor Forening om, at Banken mod Statsgaranti skulde yde de enkelte Selskaber billige Mergellaan. Laanene ydes uden Kaution, uden Kurs-
tab og til Bankens laveste Rente.

Foreningen har haft megen Glæde og de enkelte Mergelselskaber stor Nytte af denne Aftale, der er benyttet i meget stort Omfang. 17 Mill. Kr. er udlaant.

Statsgarantien bevilges af Finansministeriet, Finansudvalget og Rigsdagen, hidtil i Rate paa 4 Mill. Kr.

Garantien er i Øjeblikket opbrugt, og Laan ydes ikke, før ny Rate er bevilget.

Foreningen har indsendt Andragende herom, et Andragende, der dog først kan behandles og eventuelt bevilges ved Rigsdagens Sammentræden i Oktober 1938.

Bevilges der en ny 4 Mill. Kr.s Rate, er vi dermed oppe paa 21 Mill. Kr. Garantier.

Samtlige 21 Mill. er dog ikke effektive, idet der aarlig indgaar betydelige Afdrag paa Laanene. Afdrag, der nu antagelig er saa store, at Garantien i Realiteten ikke vokser synderlig.

Rente- og Fragttilskud. I Reglerne, der omhandler Statens Tilskud til Transport af Mergel og Kalk, er optaget en Bestemmelse om, at Mergelselskaber ikke kan eller kun rent undtagesesvis kan faa baade Fragttilskud og Rentetilskud.

Enkelte Mergelselskaber, der har udkørt Mergel med Fragttilskud, henvendte sig til Foreningen med Anmodning om at videresende og anbefale Andragende til Mergeludvalget om, at der tilstaaes de paa-gældende Selskaber Rentetilskud fra det Tidspunkt, de er færdig med at køre Mergel, og indtil de afslutter, dog ikke over 10 Aar.

Disse Andragender blev behandlet i Mergeludvalget i Februar 1938, men blev ikke bevilget.

Udpantningsrettens Varighed. Trods dette, at dette Spørgsmaal har været drøftet paa alle vore Aarsmøder, er der stadig nogen Uklarhed til Stede. Jeg vil derfor citere et Cirkulære, som jeg har udsendt i Marts 1938 til samtlige Mergelselskaber, idet de Oplysninger, som Cirkulæret indeholder, mulig kan være til Nytte for nye Mergelselskaber, der ikke har modtaget det omhandlede Cirkulære:

»Foranlediget af et til Foreningen rettet Spørgsmaal fra et Mergelselskab i Jylland angaaende Varigheden af Fortrins- og Udpantningsret for Mergelydelser i Henhold til Lov af 1. Juni 1929 har Foreningen søgt Oplysninger vedrørende dette Spørgsmaal.

Af disse Oplysninger fremgaar:

1) at der haves Udpantningsret for Mergelbidrag (Lovens § 11) indtil 2 Aar efter at Fordringen er forfalden til Betaling. — Ved Fristens Beregning er det tilstrækkeligt, at Udpantning er begæret, inden Udløbet af 2 Aars Fristen og derefter fremmes med tilbørlig Hurtighed.

2) at der haves Udpantningsret for Mergelbidrag for saa vidt an-

LEVERANDØRER TIL DE SAMV. PLANTNINGS-
FORENINGER OG HEDESELSKABET

Johannes Rain & Søn

SKOVFRØKONTORET

København-Valby

Frøavlscentret Hunsballe

Holstebro

Telefon 533

Frøavl
og Frøhandel

PALUDANS

PLANTESKOLE

— KLARSKOV —

130 Tdr. Land.

Skovplanter,
Hæk- og Hegnsplanter.
Allétræer,
10 Millioner Prikkeplanter.

Forlang Prislister.

TELEFON KLARSKOV NR. 9.

P. KRUSES
PLANTESKOLE

- MUNDELSTRUP -

Telefon Tilst Nr. 7

Brostrøms
Planteskole, Viborg
v. C. Nielsen
Haardføre, jydsk
Planter for Have,
Mark og Skov
Telefon 42.

Skovplanter
Haveplanter

Forlang Prislister eller Tilbud

Prima Skovplanter

i vækstsikker og haardføre Kvalitet, egnede til saavel
Skov- som Hede- og Klitplantning faas fra
Danmarks nordligste Planteskole.
Fineste Referencer fra Jyllands største Skovdistrikter.
Store Forraad. — Diverse Kulturer. — Special-Tilbud gives.

N. Andersens Planteskole,

Hjørring. — Telefon 106.

Frøkontoret

(for undersøgt Markfrø)

— Grundlagt 1887 —

KOLDING

Telefon 43

A/s Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896

Telf. 94 Skive

Frøavl

Frøhandel

Graapopler

Fra Bøtøgaard Skovdistrikt
afgives kraftige Graapop-
pelplanter.
Henvendelse til

Skovrider Sv. Bang,
Ourupgaard pr. Nykøbing F.

Tegn Annonce i

Jydsk Telefonbog

Jydsk Telefon-Aktieselskab
Aarhus

Kampmann & Herskind^{A/s}

Kul og Cokes Import

Vestergade 2 København Telefon 2628

Stryg elektrisk

Trifoliums Frø
giver stor Høst.

HELLESENS SENIOR

er en stor, stærk, paalidelig Haandlygte

HELLESENS SENIOR

giver blændende Lys Aar efter Aar med

HELLESENS

verdenskendte Tør-
element

HELLESENS SENIOR

I Regn og Blæst
uden at blinke

Absolut farefri i Ga-
rager, Stalde, Pak-
huse og i Hjemmet

Uundværlig i Jægerhytten

Dansk
Eternit
Fabrik A/S
AALBORG
Tlf. 48 00

Cement-Asbest
Skifer-, Bølge- & Beklædningsplader.
Forespørg hos Deres
Bygningsmaterialeforhandler.

J. Chr. Petersens Papirhandel

„Hvælvingen“
ved Nikolaj Taarn
København K.

Hovedforhandler af Statens Papir

Tryksager - Protokoller

REMINGTON

Bedste og mest benyttede
Skrivemaskine.
Eneforhandler for Danmark:

L. KRISTENSEN
75, Raadhuspladsen,
København V.

A/S L. Hammerich & Co.
Specialforretning i Bygnings-
artikler. Grundlagt 1854.
Telefon Nr. 7050 (3 Linier).
Aarhus.

Sølvræve og Løvtræer

er en herlig Kombination.
Pelsdyravl vil uden Tvivl blive
en meget lønnende Erhvervs-
gren her i Landet. Norges og
Sverrigs Eksport af Skind ud-
gjorde sidste Aar ca. 42 Mil-
lioner Kroner, og vi har langt
bedre Betingelser grundet bil-
ligere Føde. Alle Oplysnin-
ger om Pelsdyravl faas hos

Favrskov Pels-Farm
v. Lerbjerg St. Telf. Lerbjerg 25 & 26

Spare- og Laanekassen for
Nykøbing Mors og Omegn.
Kontortid 10—12 og 2—4¹/₂.
Telefon 20.

Traktorpløjning og Knivharvning.

af Hede, Mose og Eng udføres
efter Aftale til enhver Tid bil-
ligt og godt. Reference: Hede-
selskabet og Hedebruget.

Vilhelm Jørgensen,
Randrup pr. Viborg.

Dansk Andels-Ægeksport

Kgl. Hofleverandør
er Producenternes
egen Forretning og
yder derfor disse
det fulde Udbytte.

Hovedkontor:
Vester Voldgade 7 og 9,
København V.

Hammerum Hærpeds Spare- og Laanekasse,

Herning
Telf. 10 og 314

Østergade 6
Kontortid
10—12¹/₂ og 2¹/₂—5

Husk at forlange

E&C

statskontroll.
Høns- og
Kyllingefoder
tilsat ren uforfalsket,
Torskelevertran

E & C's
Høns- og Svinefoderfabrik
Aktieselskab
Esbjerg

Masagama The

Theen med den fine Aroma

AARHUUS PRIVATBANK

Aktieselskabet

— stiftet 1871 —

Aarhus:
Hovedkontor.

København:
Nygade 1.

Aktiekapitalen & Reserver ca. 17 Mill. Kr.
hæfter til Sikkerhed for alle Indskud.

gaar Renter indtil 1 Aar efter Forfaldstid. Ved Fristens Beregning er det tilstrækkeligt, at Udpantning er begæret inden Udløbet af 1 Aars Fristen og derefter fremmes med tilbørlig Hurtighed.

3) at der kun haves Fortrinsret for Mergelgæld og de enkelte Mergelbidrag i 15 Aar fra Bevillings Meddelelse.

Følgen heraf maa være, at de sidste Mergelbidrag maa være indrevet ved Udpantning eller Tvangsauktion *inden* 15 Aar fra Fortrinsperiodens Begyndelse, saafremt ogsaa disse Bidrag skal kunne indrives med Fortrinsret.

Da der ikke foreligger nogen Retsafgørelse af Spørgsmaalet om hvorvidt Fortrinsretten til Rente af kommunale Ejendomsskatter har Udpantningsret i samme Udstrækning som selve Skattebeløbet, og da ansete Jurister er af forskellig Mening herom, har jeg ment at maatte fastslaa, at Renter kun har Fortrinsret 1 Aar paa samme Maade som Renter af almindelig Prioritetsgæld.

Jeg vil, saaledes som jeg altid har gjort, paa alle Møder anbefale Bestyrelserne for Mergelselskaberne at undlade at give nogen som helst Henstand med Mergelbidragene, udover en vis rimelig lille Frist til at faa Indbetalingerne i Orden.

Bestyrelserne løber en stor personlig Risiko ved at give Henstand eller ved at udnytte de formodede Udpantningsfrister til den yderste Grænse.

Der er intet solidarisk Ansvar mere; Tab kan ikke paalignes Medlemmerne, men maa bæres af Bestyrelsen personligt.

Tinglysning efter § 8. Et Mergelselskab har forespurgt om det var tilladt at tinglyse et *mindre* Beløb hos Medlemmerne end den Gæld, der paahviler Selskabet, idet Medlemmerne har været lovet Mergel til en Pris, der ikke helt kunde holdes ved Opgørelsen.

Bestyrelsen vilde gerne holde sit Løfte angaaende Prisen.

Jeg henviste til Lovens § 8, hvorefter Landvæsenkommissionen bestemmer det endelige Beløb, der skal tinglyses, og som skal være saa stort, at Selskabets Gæld kan dækkes.

Endvidere bemærkes, at Kommissionens Kendelse kan tinglyses paa Medlemmernes Ejendom, uden at Ejerne underskriver noget Dokument i denne Anledning, hvilket medfører, at hverken Bestyrelsen eller Medlemmerne kan modsætte sig, at Tinglysningen sker i Henhold til Lovens Bestemmelser.

Ekstraordinære Afdrag. Ved Aarsmødet i Aarhus fremførte Give og Omegns Mergelselskab et Spørgsmaal angaaende ekstraordinær Indbetaling fra Mergelselskaberne paa Laan i Nationalbanken.

Forholdet tænkes at være saaledes, at der tilgaar Mergelselskabet betydelige ekstraordinære Afdrag som Følge af Medlemmers Ejendomssalg, Udstykning o. lign. — Disse ekstraordinære Afdrag maa

naturligvis indbetales til Nationalbanken, idet de paagældende Ejendomme er udgaaet af Mergelselskabets og dermed Bankens Sikkerhed.

Ekstraordinære Afdrag hensættes i Nationalbanken paa en særlig Indlaanskonto til en Rente af 3 pCt. De Beløb, Mergelselskabet derefter maatte mangle i fuld Terminsydelse efter Afdragsplanen, hæver Nationalbanken selv paa Kontoen.

Ved Medlemmernes ekstraordinære Indbetalinger kan Selskabet tage Hensyn til Rentetabet, Selskabet lider ved denne Ordning.

Mindepark for Hededyrkere. »Det danske Hedeselskab« og Hededyrkningsforeningen »Hedebruget« har som bekendt besluttet at oprette en Mindepark for Hededyrkere. Foreningen anbefaler paa det bedste Mergelselskaberne at yde et Bidrag til Mindeparkens Oprettelse.

Tak for Samarbejdet. Formanden sluttede sin Beretning med at takke alle, som Foreningen har haft Forbindelse med i Aarets Løb.

Forhandling.

Vesterager, Sdr. Omme, omtalte Loven vedrørende Fortrinsretten og ytrede sin Glæde over, at hans Synspunkter havde vist sig rigtige. *Vesterager* anbefalede varmt at støtte Oprettelsen af en »Hedens Mindepark«, og han pegede paa en Plads mellem Grindsted, Sdr. Omme og Hoven, som egnede sig til dette Formaal.

Fuldmægtig *Brorson*, Landbrugsministeriet, bragte Mødet en Hilsen fra Landbrugsministeren og Departementschefen.

Skjerning-Leth, Mejls, gav Tilslutning til Tanken om en Mindepark paa Heden, idet han henledte Opmærksomheden paa en allerede foretagen Fredning af et Areal paa 700 Tdr. Land paa Vardeegnen.

Nyholm, Allingaabro, vilde gerne have Spørgsmaalet om Rentetilskudets Tildeling nærmere belyst.

Formanden takkede *Vesterager* for dennes Interesse for Mindeparken. Angaaende Rentetilskudet, da henholdt *Formanden* sig til sine Udtalelser under Beretningen.

Fuldmægtig *Brorson* gav nogle orienterende Oplysninger hertil.

Regnskabet balancerede med 3767 Kr. 43 Øre, og sluttede med en Kassebeholdning paa 569 Kr. 72 Øre.

Valg. Til Bestyrelsen genvalgtes *Søren Jensen*, Lundtofte, *Vilh. Egsgaard*, Thyregod, *Martin Laursen*, Vinding, og *Julius Sørensen*, Hjalperup.

Som Revisorer genvalgtes *P. Poulsen*, Outrup, og *P. Klausen*, Vejstrup.

Mergelarbejdet i 1937 – 38.

Afdelingsleder I. P. Olesen fik derpaa Ordet for følgende Udtalelse: Den udkørte Mergelmængde 1937 ligger betydelig under de Mergel-

mængder, der har været udkørt nu i en længere Aarrække, og Forklaringen er lige til, idet vi hidtil har haft Mergelsporene med de store samlede Mergelmængder og nu kun udkører Mergel pr. Bil, en Transport, der nærmest foregaar til de enkelte Ejendomme eller Dele af saadanne, der ikke kom med den Gang, Sporene var udlagt over Egnen.

I de omdelte Særtryk er anført de Selskaber, der har udkørt Mergel 1937. (Af 35 Selskaber er udkørt 474,039 Kbm. Mergel). Muligvis er der udkørt Mergel til andre Selskaber end de i Beretningen nævnte, men til disse har vi intet Kendskab. Tidligere var Forholdet dette, at vi medvirkede ved Selskabernes Start og videre Arbejde; det synes, som om adskillige Selskaber nu ordner sig paa anden Maade.

De vil se, at Nedgangen i Mergelmængden er ret betydelig i Forhold til de foregaaende 5 Aar, hvor Tallene er anført, og formentlig vil der blive Tale om yderligere Nedgang i de kommende Aar.

Ogsaa paa Trafikbanerne er der Tale om nogen Nedgang i Transporten 1937, men ikke nær saa omfattende som den, der forekommer i indeværende Aar; der blev i Fjor transporteret Mergel med Fragttilskud paa Trafikbanerne fra 7 Mergellejer, men heraf er nu 2 lukkede, og om flere af de andre gælder, at de stærkt har nedsat Leveringen, saa ogsaa denne Transport er aftagede. Der er paa Trafikbaner udkørt 20161 Vognladninger Mergel à 10000 kg.

De vil maaske efter dette spørge, om hele Landet da er merglet, og Svaret herpaa vil blive, at dette langfra er Tilfældet; men de kalktrængende Arealer findes væsentlig spredt enkeltvis i de mindre Pletter, der ikke fik tilført Mergel den Gang, Egnen i det store og hele mergledes, saaledes som vi ser det ved de mange smaa Selskaber, der har udkørt Mergel 1937.

I al Almindelighed kan vi vistnok regne med, at de Arealer paa Landets bedre Egne, der blev merglede første Gang Sagen var taget op, har faaet saa megen Mergel tilført, at der ikke til disse vil blive Tale om Mergeltilførsel den første Menneskealder; efter den nyere Mergling foretages jo altid Kalktrangsundersøgelse, og der anvendes da gennemgaaende langt mindre Mergelmængder, og ved disse Arbejder vil det formentlig blive nødvendigt at tilføre Mergel noget oftere.

Vi kommer her til Spørgsmaalet om, hvilken Form for Kalktilførsel vi skal anvende for at vedligeholde den Kalktilstand i Jorden, der betinger de største Afgroeder, og man kan da gaa over til at tilføre pulv. Kalk f. Eks. en Gang i hvert Sædskifte, som man brugte det i Provinsen Sachsen i gammel Tid, eller man kan tilføre den nødvendige Kalk gennem Mergel, og med Nutidsarbejdsmaade er dette jo langtfra uoverkommeligt, og saa er det langt billigere, end hvis Forsyningen foregaar gennem pulv. Kalk. I pulv. Kalk vil Prisen formentlig ligge omkring 15—16 Kr. pr. t. pulv. Kalk, medens vi i Almindelighed kan

regne med at have Kalken gennem Lermergel til en Pris af 6—7 Kr. pr. t.

I Spørgsmaalet om fremtidigt Mergelarbejde vil jeg gerne lige omtale Forekomsten af Mergel. Gennem den lange Aarrække, vi har arbejdet med Mergelsagen, har vi foretaget Undersøgelse af en Mængde Mergellejer Landet over. Paa visse Egne har vi fra disse Undersøgelser Vished for, at der findes store Mergelmængder i endnu ikke udgravede Mergellejer, men paa andre Egne er Forholdet dette, at den Mergel, der tidligere er fundet, allerede er udkørt, og paa disse Egne bør der sættes ind paa Eftersøgning efter nye Lejer.

Jeg skal illustrere dette ved et enkelt Eksempel. 1908 fik vi første Gang udlagt Spor fra Hvelplund Mergelleje til Sdr. Omme Sogn. Der fandtes allerede den Gang en stor, gammel Køregrav, hvorfra Egnen pr. Heste- eller Studekøretøj havde afhentet Mergel.

Fra Hvelplund Mergelleje blev pr. Spor fra 1908 i en længere Aarrække udkørt Mergel i 15—20 km Afstand fra Mergellejet. Efter at Arbejdet var indstillet i en Aarrække, blev det taget op igen 1931, og ved dette Arbejde blev Lejet tømt, saaledes at Sdr. Omme Sogn nu er udpist for Mergel.

Vi er netop nu i Færd med at søge efter og har allerede fundet Mergel af en brugbar Kvalitet og i en saadan Afstand, at en stor Del af den Egn, der tidligere blev forsynet med Mergel fra Hvelplund, kan forsynes fra disse nye Lejer, naar Egnen igen inden ret længe faar Brug for Mergel.

Og som Forholdene ligger her, er det det samme mange andre Steder. Der forestaar her et stort og omfattende Arbejde, og vi vil gerne ved Hedeselskabet sige Ministeriet Tak, fordi vi har faaet bevilget Penge til denne Eftersøgning efter Mergel, og fordi det har paalagt Hedeselskabet at fremme dette Arbejde.

Maalet maa være at finde brugbare Mergellejer, hvortil Aftagerne kan henvises, naar Tiden er til at tage Merglingen op, og paa de lettere Jorder og Hedeegnene er Spørgsmaalet et Spørgsmaal, vi aldrig kommer udenom.

Forslag fra Kredse. Formanden for Kibæk og Omegns Mergelselskab, *Poul Kr. Lodahl*, fremsatte Forslag om, at der ydedes Rentetilskud ogsaa til Selskaber, der har erholdt Fragttilskud for Udkørsel af Mergel.

Formanden havde allerede i sin Beretning belyst dette Forhold, og han føjede hertil, at de Selskaber, der havde erholdt Fragttilskud, jo i Forvejen havde faaet en stor Begunstigelse. Iøvrigt vilde Bestyrelsen have sin Opmærksomhed henvendt paa Spørgsmaalet og varetage Medlemmernes Interesse bedst muligt.

Formanden for Lunde-Kvong m. fl. Sognes Mergelselskab, *Hans*

Chr. Hansen, henstillede til Bestyrelsen at virke for, at ekstraordinære Afdrag paa Nationalbanken afskrives paa Laanet i Stedet for at deponeres.

I Forhandlingen herom deltog *Anchersen*, *V. Vedsted*, *J. Poulsen*, *Thyrstrup*, Afdelingsleder *I. P. Olesen*, Hedeselskabet, *P. Østergaard*, *Ølgod*, m. fl.

Formanden *Martin Sørensen*, oplyste, som allerede nævnt under Forhandlingen, at der var forhandlet med Nationalbanken om dette Forhold, og Bestyrelsen vil fortsat arbejde videre med Spørgsmaalet.

Formanden fremsatte derefter forskellige Udtalelser vedrørende en kommende Revision af Mergellovene.

Ved Mødets Slutning tog Formanden, *Martin Sørensen*, Ordet for at rette en Tak til Formanden for Holbækegnens Mergelselskab, Proprietær *M. Madsen*, *Roelshøjgaard*, hvis Selskab nu stod foran Afslutning.

Til næste Aars Mødested valgtes med stort Flertal *Varde*.

Ordstyreren, *A. P. Frederiksen*, *Boulstrup*, sluttede Aarsmødet med en Tak til de Delegerede og motiverede et Leve for Danmark.

Hedebruget.

Hedebrugets Hovedbestyrelse har paa et Møde i Viborg Lørdag den 26. November behandlet 3397 Ansøgninger om Tilskud til Hedeopdyrknings. Ansøgningerne omfatter 4704 ha, og 3081 Ansøgninger omfattende 4035 ha blev bevilget. Det samlede Tilskud hertil andrager 129500 Kr.

Fra Nybyggere paa Heden forelaa der 559 Ansøgninger, af hvilke 339 blev bevilget med et samlet Tilskud paa 72975 Kr. Endvidere blev der bevilget Tilskud til 18 nye Vejanlæg paa Heden. Overslagsbeløbet for disse Vejanlæg andrager 40550 Kr.

Hedebrugets Forsøgsvirksomhed, der nu er af meget betydeligt Omfang, idet omfattende Opdyrknings- og Dyrkningsforsøg er anlagt 20 forskellige Steder i jyske Hedeegne, udvides med et nyt Forsøgsarbejde, der udføres paa Statens Arealer ved Arbejdshuset i Sdr. Omme.

Til nyt Medlem af Forsøgsudvalget i Stedet for Forsøgsleder *N. J. Nielsen*, *Herning*, valgtes Forstander *Karsten Iversen*, *Askov*.

Til Mindeparken for Hedens Opdyrkere er indgaaet eller tegnet ca. 60000 Kr.

Fortegnelse over Hedeselskabets Repræsentanter og Bestyrelse.

Repræsentanter.

Aabenraa Amt:

Konsul, Direktør Chr. Hansen, Aabenraa. (1938)*.

Aalborg Amt:

Godsejer C. C. Branth, Sødringholm pr. Dalbyover. (1935).
Amtsraadsmedlem N. C. Nielsen, Villa Bakkely pr. Langholt. (1938).

Aarhus Amt:

Godsejer A. Pontoppidan, R., Constantinsborg pr. Ormslev. (1935).
Statsskovrider K. Kierkgaard, Palsgaard pr. Hampen. (1938).
Gaardejer Jørgen Yding, Skjellergaard, Odder. (1938).

Haderslev Amt:

Gaardejer Jens Hørlück, R., Skodborg. (1938).

Hjørring Amt:

Proprietær Aage Holm, Eskjær pr. Tolne. (1935).
Folketingsmand, Gdr. J. S. Vanggaard, Kmd., Dbm., p. p., Vandsted-
lund pr. Hjørring. (1938).
Husmand J. Libak Hansen, Agdrup pr. Taars. (1938).

Randers Amt:

Proprietær C. Suhr Kirketerp, Alstrupgaard pr. Hadsten. (1935).
Hofjægermester Chr. Juel, Meilgaard pr. Tranehuse. (1935).
Hofjægermester A. Mourier-Petersen, R., Dbm., Rugaard pr. Hyllested,
Formand (1938).

Ribe Amt:

Direktør O. Vang Lauridsen, Vejen. (1935).
Gaardejer Søren Johansen, Holsted. (1938).
— — — (1935).

Ringkøbing Amt:

Amtmand A. Karberg, Kmd., Dbm., Ringkøbing. (1935).
Redaktør Vilh. Nielsen, Ringkøbing. (1935).
Amtsraadsmedlem N. Sjørvad, R., Langelund pr. Hammerum. (1938).
Godsejer A. Olufsen, Quistrup, Struer. (1938).

Sønderborg Amt:

— — — (1935).

Thisted Amt:

Proprietær Laurits Sørensen, Vestervig. (1938).
— — — (1935).

Tønder Amt:

Rentier Chr. Ludvigsen, Toftlund. (1935).

*) Aar for sidste Valg.

Vejle Amt:

- Greve, Hofjægermester K. Brockenhuus-Schack, Barritskov pr. Barrit. (1935).
 Proprietær A. Holm, Villa »Nordly«, Bredballe Strand pr. Vejle. (1935).
 Hofjægermester F. Neergaard, R., Tirsbæk pr. Vejle. (1938).

Viborg Amt:

- Hofjægermester Chr. Lüttichau, R., Tjele pr. Ørum (Sønderlyng). (1935).
 Folketingsmand, Gaardejer Laust Nørskov, R., Nørskovgaard pr. Møl-
 drup (1935).
 Godsejer K. Kiildsen, R., Lynderupgaard pr. Skals, Næstformand. (1938).

Sjællands Stift:

- Overretssagfører Axel Hulegaard, R., København. (1935).
 Professor, Dr. phil. A. Mentz, R., Hellerup. (1938).
 Gaardejer Otto Petersen, Sværdborg, Lundby. (1938).

Fyns eller Lolland-Falsters Stift:

- Forstander Johs. Petersen-Dalum, Dalum Landbrugsskole pr. Hjallesø. (1938).

Valgte af Repræsentantskabet:

- Fhv. Folketingsmand, Redaktør Niels Andreasen, Sorø, (1936).
 Direktør Chr. Dalgas, R., Dbm., F. M., Høllund Søgaard pr. Vorbasse. (1936).
 Godsejer, Dr. med K. Hasselbalch, Borupgaard pr. Snekkersten. (1938).
 — — — (1937).
 Lærer P. Kammersgaard, Hasselager. (1938)
 Gaardejer A. Levring, R., Væth pr. Langaa. (1937).
 Grosserer Cornelius Petersen, Dbm., Kmd., p. p., København (1938).
 Amtmand, Kmhr., Hofjægerm. Lensgreve O. D. Schack, Kmd. og Dbm., p. p., Schackenborg pr. Møgeltønder. (1938).
 Landstingsmand, Proprietær Martin Sørensen, »Peterslund« pr. Øster Assels. (1937).
 — — — (1936).

Bestyrelsen:

- Fhv. Folketingsmand, Redaktør Niels Andreasen, Sorø.
 Valgt af Repræsentantskabet 1938.
 Godsejer C. C. Branth, Sødringholm pr. Dalbyover.
 Valgt af Repræsentantskabet 1936.
 Landstingsmand J. K. Johansen, Løgstrup.
 Valgt af Ministeriet for Landbrug og Fiskeri 1935.
 Gaardejer K. Røhr Lauritzen, Demstrupgaard pr. Sjørslev.
 Valgt af de samvirkende danske Landboforeninger 1933.
 Hofjægermester Chr. Lüttichau, R., Tjele pr. Ørum (Sønderlyng), For-
 mand.
 Valgt af Repræsentantskabet 1937.
 Folketingsmand, Redaktør A. C. Mortensen, Viborg.
 Valgt af Ministeriet for Landbrug og Fiskeri 1932.

Hofjægermester A. Mourier-Petersen, R., Rugaard pr. Hyllested. Næstformand. Formand for Repræsentantskabet.

Parcellist P. Nielsen, Vejager pr. Tvis.

Valgt af De samv. danske Husmandsforeninger 1933.

Departementschef, Dr. polit. J. Wilcke, Dbm., Kmd., p. p., København.

Valgt af Ministeriet for Landbrug og Fiskeri 1932.

MINDRE MEDDELELSER.

Af en Beretning A/S Dansk Frøavls Kompagni og Markfrøkontoret (Trifolium) har udsendt, fremgaar det, at Trifolium nu har opformeret og faaet anerkendt ved de danske Statsforsøg 31 1ste og 2den Kl. Stammer. For at anskueliggøre Nyttens af nye, forbedrede Stammer af Frø og Korn henvises til, at »hver Gang det lykkes at hæve Udbyttet af vore Kornsorter med 1 hkg pr. ha, forøges Værdien af Landets Kornhøst ved en Kornpris af ca. 15 Kr. med 20 Mill. Kroner aarlig,« og da de Arealer, der benyttes til Græsning og Høslet her i Landet, er af praktisk talt samme Størrelse som Kornarealet, saa vil man forstaa, at Trifoliums Forædlingsvirksomhed har betydet og fremdeles betyder meget for dansk Landbrug.

*

Den 13. internationale Landbrugskongres afholdes den 6.—12. Juni i Dresden.

*

Vagabonden som Plantør.

For godt en 30 Aar siden afbrændte en Vagabond en Del af Plantagen paa Gjern Bakker, der dengang tilhørte Møller *Juul*, Karolinelund Mølle. Da Vagabonden stod for Retten, mente Dommeren, at det var haabløst at dømme Vagabonden til at erstatte det skete, og efter Forhandling med Møller *Juul* blev han i Stedet dømt til at plante hele Stykket til igen.

I den følgende Tid boede Vagabonden paa Møllen, fik Kost og Logi og efterhaanden blev den afbrændte Del af Plantagen tilpantet igen af ham, idet Mølleren leverede Planterne.

Ikke alene lærte Vagabonden, at man ikke skal brænde Plantage af, men han kom ogsaa til at interessere sig saa stærkt for »sine Træer«, saa han i en Aarrække regelmæssigt vendte tilbage for at se til dem. has.

*

Gyldendal har udsendt Anders Niensens Lommebog for Landmænd for 1939 under Redaktion af *Th. Hauberg Lund*.

*

Det kgl. danske Landhusholdningsselskab har udsendt »Gødningslære« ved Johs. Dons Christensen og »Fodringslære« ved Halfdan Jørgensen.

*

Et Jubilæumsskrift.

I smukt Udstyr har Mejeriernes og Landbrugets Ulykkesforsikring i Anledning af sit 40-Aars Jubilæum udsendt en Jubilæumsberetning, der ved Direktør *Chr. Heiede* udførligt Skildrer Udviklingen særligt med Henblik paa de sidste 15 Aar. Det fremgaar bl. a. heraf, at af Landets ca. 1800 Mejerier er de 1508 forsikret i Selskabet, men ialt har Selskabet 389645 Forsikrings-tagere med en samlet aarlig Præmie paa godt 4 Millioner Kroner. Reserverne udgør ialt godt 6 Mill. Kr.

Sønderjyllands Kreditforening i Haderslev

yder Laan mod 1. Prioritets Ret i Land- og By-Ejendomme i de sønderjydske Landsdele.
Udlaan 31. Marts 1938: 176,852,965 Kr. . . . Reserver: 7,028,035 Kr.
Kasseobligationer af 3., 4., 5. og 6. Serie nyder ubetinget Rentegaranti af den danske Stat.
Amortisationstid i disse Serier højst 45 Aar.

Dansk Plantageforsikringsforening

tegner Forsikring af Genplantningsværdien for Naaetræs-plantager overalt i Danmark. Indskud een Gang for alle 50 Øre pr. ha, dog ikke under 1 Kr. Aarlig Præmie pr. ha 15 Øre, dog ikke under 50 Øre. Vedtægter og Indmeldelsesblanketter faas ved Henvendelse til

FORENINGENS KONTOR I VIBORG.

SHELL

H. BAY
VIBORG

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

◆
Kontortid:
9—2 og 5—6
Telefon: 1500
(5 Linier)

Hotel
PHØNIX
Viborg

Byens Hotel
Telf. 50—257

Viborg Papir-Comp.

Papir & Papirvarer en gros.
Bogtrykkeri.
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31—33.
Telf. Viborg 802—803.

„KUSTOS“ KREATURFORSIKRINGSFORENING
STIFTET AF DANSKE LANDMÆND 1881
FORSIKRER HESTE, KVÆG, FAAR OG SVIN
KONTOR: HAVNEGADE 4, AARHUS TELEFON NR. 1300

A. Philipsen & Co., Viborg.

Maskinanlæg - Automobiler.
Telefon 532—1064.
Elektriske Anlæg - Vandværks-
anlæg. Telefon 174—274.

DANSK TRÆFIBER - ISOLERINGSPLADE

AXEL PRIOR Akts.
BREDGADE 33 CENTR. 23
KØBENHAVN - K

A/S L. HAMMERICH & CO.
GRØNNEGADE 57-59 · TEL. 7050
AARHUS

DANATEX

100 % DANSK

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telf. 1400 (3 Linier)

Sct. Mathiasgade 68
Kontortid:
Kl. 9—2 og Kl. 5—6

Mejeriernes og Landbrugets Ulykkesforsikring.
Telf. 14.350. · Gensidigt. · Reventlowsg. 14, Kbhvn. V. · Statsanerkendt.

Ansvarsforsikring

Automobilforsikring

Henvendelse til Kredens Tillidsmand eller til Kontoret.

Brug Vejle Blodfoder

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF.

Sydvestjyske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

Ølgod

Telefon 58

Alt i prima røde Drænrør 2"-16"
Mursten, Tagsten og glasserede Varer — Forlang Tilbud

Røde - 1 1/2" — 12" - Drænrør.

Tilkøres overalt paa Sjælland.

Akts. Frederiksholms Tegl- & Kalkværker.
Vesterbrogade 12 — København V. — Central 282.

Vore anerkendte - RØDE DRÆNRØR -

føres altid paa Lager fra 2" til 8".
Tilbud til Tjeneste.

A/S Gammelgaard Teglværk,
Skive.
Telefon 187.

Ellidshøj Kridt- og Kalkværker

ved Chr. Sørensen.
Telefon 4. Ellidshøj St. Telefon 4.
Fabrikation af prima Gødningskalk (95 %), pulveriseret og
upulveriseret, samt Foderkridtmel til billigste Dagspriser.
Foreninger indrømmes Rabat.

Hornbæk
Cementvare-
og
Mørtelfabrik
Marius Ødum
Telefon 400 Randers

Kun \triangle -mærkede
Varer føres
Største Lager
Bedste Kvalitet
Forlang Tilbud

Røde Drænrør

indtil 14" Diameter.

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup.
Telefon 67 Ulstrup.

RØDE DRÆNRØR
TAGSTEN
MURSTEN

Kählers Teglværk
Korsør

Nivaagaards Teglværk.

Telf. Nivaa Nr. 9. Nivaa St.

Drænrør i alle Dimensioner
fra 2" til 15". — Lerrør med
og uden Muffe fra 6" til 15"

— Forlang Tilbud. —

Drænrør.

Røde Drænrør fra 2"—8" al-
tid paa Lager. Forlang Tilbud.

1/8 Aalborg Teglværker.
Vesterbro 58. Telf. 24 & 305.

Spedalsø

Cementvarefabrik.

R. Jensen. — Indeh. J. Jensen.
Tlf. 504. Horsens. Tlf. 504.

Imprægnerede Rør
efter Ingeniørfor-
einings Normer.
Drænrør i forsk. Di-
mens. fra 10-50 cm.
— Brøndringe. —

FORLANG TILBUD.

Tistrup Cementstøberi

Alt i Cementvarer
Specialitet:
Maskinstampede og
imprægnerede Rør

H. Skouboe
Tistrup Telefon 53

De forenede Kalkværker

Tlf. 25 Thisted Tlf. 25

Fabrikation af prima pul-
veriseret Gødningskalk (97%)
samt pulveriseret brændt Kalk
„Separator Pulverkalk“
til saavel Gødnings- som Mu-
rerbrug. — Billige Priser og
fordelagtige Betingelser.
Foreninger indrømmes Rabat.

J. C. HALVORSEN

Kroghsgades Cementstøberi
AARHUS

Kontor: Dannebrogsgade 20
Telf. 5019—5020

Imprægnerede Cementrør, anerk. af
Autoriteterne som fuldstændig
Erstatning for glass. Lerrør.
Monierrør. Maskinstampede
Rør. Brøndringe.
Dagens billigste Pris.
— — Forlang Tilbud. — —

Midtjydske Teglværkers Salgskontor

Drænrør - Mursten - Tagsten - Radialsten

Telefon 1330

Viborg

Jernbanegade 12

Det lødigste Læsestof

„Hjemmet“ er et Blad for hele Familien og indeholder Spidsartikel, underholdende Noveller, Artikler for Husmoderen, flere illustrerede Børnesider og m. a. Kort sagt: Lødig og fængslende Læsning.

finder De hver Uge
i Danmarks førende Ugeblad

HJEMMET

Aktieselskabet

De danske
Sukkerfabrikker

København

A/S Hørfabriken i Tommerup.

Brug dansk Hør i danske Hjem.
Duge — Haandklæder — Lærreder.
Kun direkte Salg til private.

Herning Hede-
& Discontobank.

10—12 $\frac{1}{2}$. 2 $\frac{1}{2}$ —5.
Telefon 5, 273 og 720.

A/S
Orient

Landbrugslotteriet.

Største Gevinst Værdi 80,000
Kr. Præmie 10,000 Kr. Ialt
i en Serie 38,000 Gevinster
+ en Præmie. — Tils.
Kr. 1 Million 823,460. —
Trækkes samtidig med
Klasselotteriet.

Lodsedler faas hos alle
Kollektørerne samt i
Hoved-Kollektionen, Frederiksberggade 2, København K.

SØBJERG SPRØJTEN.

Ny Model i solid Td.

Hestesprøjter, Motorsprøjter, Tønde-
sprøjter fra 48 Kr. 5 Aars Garanti.

Fabrikken Søbjerg, Flemløse.
Telefon Snave 71.

CODAN
Gummistøvler

— de bedste, der
kan fremstilles —

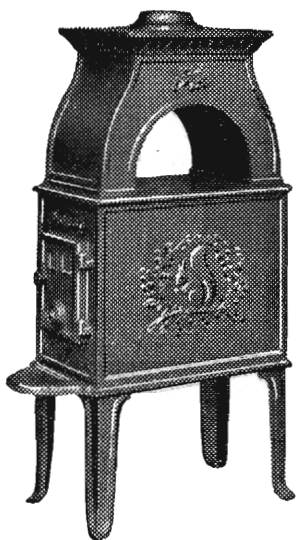
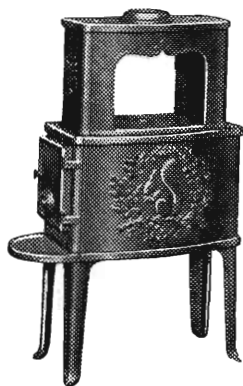
A/S

SILKEBORG
BANK

MORSØ BRÆNDEOVNE

kan leveres i 12 forskellige Størrelser
og Udførelser

Nyhed:

MORSØ BRÆNDEKAMINER

specielt indrettet for
Brændefyring

6 forskellige Størrelser og
Udførelser

MORSØ STØBEGODS

A/S N. A. CHRISTENSEN & CO., NYKØBING MORS

Redaktion: Afdelingsleder N. Basse og Direktør, Skovrider C. E. Flensborg, Viborg.
Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.

DENATURERET SPRIT

93%
MØRKEBLAA
EMBALLAGE

95%
SNEDKERSPRIT
GUL EMBALLAGE